

شهرها برای مردم، نه برای سوداگری

نظریه شهری انتقادی و حق به شهر

www.ketab.ir

نیل برنر، پیتر مارکوزه و مارگیت مایر

ترجمه دکتر محمود عبدالله‌زاده

Brenner, Neil

برنر، نیل

شهرها برای مردم، نه برای سوداگری (نظریه شهری انتقادی و حق به شهر) / نیل برنر، پیتر مارکوزه و مارگیت مایر؛ ترجمه محمود عبداللهزاده... تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۹۶.
۳۸۶ ص... (شهرشناسی: ۱۴)

ISBN: 978-964-379-390-6

Cities for people, not for profit: critical urban theory and the right to the city, 2012. عنوان اصلی:

چاپ سوم: ۱۴۰۰

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا

۱. جامعه‌شناسی شهری. ۲. شهرنشینی. ۳. شهرسازی. الف. مارکوزه، پیتر، ۱۹۲۸- م. ب. مایر، مارگیت. ج. عبداللهزاده، محمود، ۱۳۲۸-، مترجم. د. دفتر پژوهشهای فرهنگی. ه. عنوان.

۳۰۷/۷۶ HT ۱۵۱/ش ۹ ۱۳۹۶

۴۶۷۳۴۵۴

کتابخانه ملی ایران

ISBN: 978-964-379-390-6

شابک: ۶-۳۹۰-۳۷۹-۹۶۴-۹۷۸

• شهرها برای مردم، نه برای سوداگری: نظریه شهری انتقادی و حق به شهر
• نیل برنر، پیتر مارکوزه و مارگیت مایر
• ترجمه دکتر محمود عبداللهزاده

- Cities for People, Not for Profit: Critical Urban Theory and the Right to the City
- Edited by Neil Brenner, Peter Marcuse, and Margit Mayer
- Translated by Mahmoud Abdollahzadeh

• طراح جلد و صفحه‌آرا: فریده داورزنی

• شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • چاپ اول: ۱۳۹۶؛ چاپ سوم: ۱۴۰۰

همه حقوق محفوظ است. هرگونه تقلید و استفاده از این اثر به هر شکل بدون اجازه کتبی دفتر پژوهشهای فرهنگی ممنوع است.

دفتر پژوهشهای فرهنگی

مراکز اصلی پخش و فروش:

• دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان کریم خان زند، خیابان ایرانشهر شمالی، کوچه باقری قصرالدشتی،

شماره ۵، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۹۱۳ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۶۹۱

تلفن: ۸۸۲۱۳۶۴، ۸۸۳۱۵۲۳۷، ۸۸۳۰۲۴۸۵ دورنگار:

تلفن‌های فروش: ۸۸۴۹۴۶۱، ۰۹۳۵۲۴۷۹۸۴۷

پست الکترونیک: lahze1386@gmail.com

فروش الکترونیک: www.iranculturalstudies.com

• پخش مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، نبش خیابان شهید وحید نظری، شماره ۲۵۵.

تلفن: ۶۶۴۱۷۵۳۲، ۰۹۱۲۲۱۷۷۶۷ دورنگار: ۶۶۹۵۰۱۴۶

یادداشت

شهرنشینی پدیده‌ای است که از زمان‌های بسیار دور آغاز شده و در سده‌های اخیر شتابی بی‌سابقه گرفته است. امروزه سرعت شهرنشینی همراه با سرعت افزایش جمعیت به ویژه در کشورهای در حال توسعه بیش‌تر شده و همراه خود دشواری‌های تازه‌ای را برای جوامع یادید آورده است. از این‌رو در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها بحث شهر آینده یا شهر فردا و نیاز به تغییر و تحول واقعی مطرح شده است. خواسته‌های آیندگان اکنون بر دوش ما سنگینی می‌کنند. جوامع مدرن امروزی به سرعت در حال تغییرند و نیاز مبرمی به توسعه راهبردی دارند. امروز به رهیافت‌هایی نیاز داریم که به توسعه پایدار شهرهایمان کمک کند و به ما اطمینان دهد که روش‌های تأمین نیازهای امروزمان، توانایی نسل‌های آینده را برای برآورده ساختن نیازهایشان به خطر نخواهند افکند.

امروز، بحران‌های مالی جهانی، متغیر ساختارهای اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی را به ضرورتی گریزناپذیر تبدیل ساخته است. ما باید بتوانیم تازه‌ای به مبارزات جنبش‌های اجتماعی شهری در جهت برقراری عدالت، جلوگیری از تخریب و بایرداری شهری در نظام شهرنشینی پخشیده است. در حال حاضر جنبش‌های شهری فعال در سراسر جهان می‌کوشند تا انواع شهرنشینی سودمحور و سوداگرانه کنونی را با نوعی شهرگرایی دموکراتیک شهروندمدار و پایدار جایگزین سازند، یا شهرهایی متعلق به شهروندانی که مشارکت اثربخش در امور مدیریت شهری، حق به شهر، مسکن و حق انتخاب دارند، و در برابر بی‌عدالتی شهری و آسیب‌رسانی به محیط زیست بی‌تفاوت نیستند.

دفتر پژوهش‌های فرهنگی با وقوف به اهمیت موضوع شهرها، در گروه شهرشناسی به این مقوله مهم پرداخته و امیدوار است با همکاری همه علاقه‌مندان و اندیشمندان بتواند پژوهش‌ها و کتاب‌هایی را درباره جنبه‌های گوناگون شهرها، که هدفش بالا بردن سطح آگاهی شهروندان درباره مسئولیت‌های مدنی‌شان و تشویق آنان به مشارکت آگاهانه، مسئولانه و فعال با هدف ارتقاء کیفیت مادی و معنوی زندگی‌شان است، به انجام رسانده، منتشر کند.

دفتر پژوهش‌های فرهنگی

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار مترجم
۲۳	نویسندگان
۲۷	فصل ۱. شهرها برای مردم، نه برای سوداگری
۲۷	مقدمه
۲۹	ضرورت نظریه شهری انتقادی
۳۲	شهرها در بحران: نظریه ... و عمل
۳۷	یادداشت‌ها
۳۸	منابع
۴۱	فصل ۲. نظریه شهری انتقادی چیست؟
۴۱	مقدمه
۴۳	نقد و نظریه اجتماعی انتقادی
۴۵	عناصر اصلی نظریه انتقادی: چهارگزاره
۵۰	نظریه انتقادی و مسئله شهرشدن
۵۴	منابع
۵۷	فصل ۳. حق (حقوق) چه کسی به چه شهری؟
۵۹	واقعیت امروز و تاریخ آن

۶۴	حق به شهر
۷۳	راو حل ها: نشان دادن، مطرح کردن، سیاسی کردن
۷۴	هدف حق به شهر؟
۷۷	یادداشت‌ها
۷۸	منابع

فصل ۴: هانری لوفور، حق به شهر، و جریان غالب شهری جدید

۸۱	بحران شهری و حق به شهر
۸۱	شهرنشینی کامل و خاص بودن امر شهری
۸۴	تولید فضای شهری
۸۹	جریان غالب شهری جدید و کالایی شدن امر شهری
۹۴	امر شهری به منزله «مان شهر عینی»
۹۹	یادداشت‌ها
۱۰۲	منابع
۱۰۳	

فصل ۵: «حق به شهر» در جنبش‌های اجتماعی شهری

۱۰۷	مراحل جنبش‌های شهری از بحران فوردیسم تا نئولیبرالیسم
۱۰۹	معانی متعدد «حق به شهر»
۱۱۵	حق جهانی به شهر؟
۱۲۵	یادداشت‌ها
۱۳۰	منابع
۱۳۳	

فصل ۶: فضا و انقلاب در نظر و عمل: هشت نظریه

۱۳۷	نظریه ۱: فضا = سیاست
۱۳۷	نظریه ۲: مدرنیسم = برتون + کوربوزیه + لنین
۱۳۹	نظریه ۳: مدرن‌سازی = مدرنیسم - انقلاب
۱۴۲	نظریه ۴: امریکاییسم + فوردیسم = ضدانقلاب
۱۴۵	نظریه ۵: پست‌مدرنیسم = واکنش انقلابی
۱۴۷	نظریه ۶: نظریه شهری مارکسیستی = وصله ناجور سرمایه
۱۴۹	نظریه ۷: اقتصاد سیاسی شهری = سرمایه + شهر - سیاست
۱۵۱	

۱۵۳	نظریهٔ ۸ انقلاب سوسیالیستی = انقلاب شهری
۱۵۵	یادداشت‌ها
۱۵۵	منابع
۱۵۹	فصل ۷. عمل شهرسازی و کمک‌های مطالعات توسعهٔ انتقادی
۱۶۲	شهرسازی (برنامه‌ریزی)، امپریالیسم، جهانی‌شدن
۱۶۶	مقاومت و سیاست فرهنگی عامل
۱۷۱	فمینیسم فراملیتی، بازتابندگی انتقادی، همبستگی
۱۷۵	یادداشت‌ها
۱۷۵	منابع
۱۸۱	فصل ۸. گردهم‌آمدگی‌ها، کنشگر - شبکه‌ها، و چالش‌های نظریهٔ شهری انتقادی
۱۸۵	کنشگر - شبکه‌ها، گردهم‌آمدگی‌ها، و مسئلهٔ شهری
۱۹۰	شیخ اقتصاد سیاسی
۱۹۵	هستی‌شناسی عین‌گرایی ساده
۱۹۸	واقعیت، امکان، و نقد
۲۰۰	بازگردآوری شهرگرایی گردهم‌آمدگی؟
۲۰۳	یادداشت‌ها
۲۰۴	منابع
۲۰۹	فصل ۹. ایدئولوژی رشد شهری جدید «شهرهای خلاق»
۲۱۰	به‌سوی ساخت‌شکنی «طبقهٔ خلاق»
۲۱۴	شهرهای خلاق: «فقیر ولی جذاب»؟
۲۲۱	نتیجه‌گیری
۲۲۲	منابع
۲۲۵	فصل ۱۰. نظریهٔ انتقادی و «فضای خاکستری»: جنبش استعمارشدگان
۲۲۹	«فضای خاکستری»
۲۳۰	«فضاسازی خاکستری» اعراب بدوی
۲۳۳	استعمارگری شهری و «نظریهٔ شهری انتقادی جدید»

۲۳۸	بنیادستیزی و اعراب بدوی
۲۴۳	سیاست مستقل
۲۴۵	نتیجه‌گیری
۲۴۶	یادداشت‌ها
۲۴۷	منابع

۲۵۱	فصل ۱۱. مارکوزه گمشده: در باب نوسازی (برای طبقه مرفه) و جابه‌جایی
۲۵۴	تفسیرگران است
۲۵۹	«نوسازی کار بسیار خوبی است»
۲۶۸	مارکوزه گمشده: تشریح نوسازی و جابه‌جایی
۲۷۳	نتیجه‌گیری: در باب بدیل‌ها
۲۷۷	یادداشت‌ها
۲۸۰	منابع

۲۸۵	فصل ۱۲. آیا وجود شهر عادل واقعیت دارد؟ مبارزه برای حق به شهر در آمستردام
۲۸۷	شهر عادل و آمستردام
۲۹۱	برتری شهر عادل
۲۹۶	باز کالایی‌سازی و رهاسازی
۳۰۳	نتیجه‌گیری: فقط یک شهر خوب
۳۰۵	یادداشت‌ها
۳۰۶	منابع

۳۰۹	فصل ۱۳. رویکرد انتقادی به حل مسئله مسکن
۳۱۰	بحث
۳۱۱	ماهیت بحران مسکن
۳۱۳	سه ستون بحران وام مسکن درجه دو
۳۱۸	بدیل‌های مهم: اصلاحات سطحی و اصلاحات غیرتحول‌گرا
۳۲۳	نتیجه‌گیری: رویکردی انتقادی به مسکن
۳۲۵	یادداشت‌ها
۳۲۶	منابع